YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu ensimmäinen jaosto)

25 päivänä helmikuuta 1997 *

Yhdistetyissä asioissa T-149/94 ja T-181/94,

Kernkraftwerke Lippe-Ems GmbH, Saksan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Lingen, Ems (Saksa), edustajinaan asianajajat Bernd Kunth, Gerhard Wiedemann, Manfred Ungemach ja Helmut Nicolaus, Düsseldorf, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Alex Bonn, 62 avenue Guillaume,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies Jürgen Grunwald, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

joissa kantaja vaatii kumoamaan Euratomin perustamissopimuksen 53 artiklan toisen kohdan soveltamisesta 4 päivänä helmikuuta 1994 tehdyn komission päätöksen

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

94/95/Euratom (EYVL L 48, s. 45) ja Euratomin perustamissopimuksen 53 artiklan toisen kohdan soveltamisesta 21 päivänä helmikuuta 1994 tehdyn komission päätöksen 94/285/Euratom (EYVL L 122, s. 30) samoin kuin myöntämään vahingonkorvausta,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti A. Saggio sekä tuomarit C. W. Bellamy, A. Kalogeropoulos, V. Tiili ja R. M. Moura Ramos,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 18.9.1996 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Tosiseikat, asiaa koskevat oikeussäännöt ja asian käsittelyn vaiheet

1 Kantajana oleva Kernkraftwerke Lippe-Ems GmbH (jäljempänä KLE) käyttää omistamaansa ydinvoimalaa Ala-Saksissa (Saksa). Kantaja toteaa tosiseikkoja koskevassa selvityksessään, että se harjoittaa polttoaineiden osalta keskipitkän aikavälin hankintapolitiikkaa ja tekee säännöllisin väliajoin hankintasopimuksia polttoainetarpeidensa kattamiseksi enintään viiden vuoden ajaksi.

2 Kantaja esitti kesäkuussa 1993 tarjouspyynnön luonnonuraanin toimittamiseksi uraaniheksafluoridina (jäljempänä UF_6). Kantaja teki 10.11. ja 22.11.1993 hankintasopimuksen Yhdistyneessä kuningaskunnassa toimivan British Nuclear Fuels plc:n (jäljempänä BNFL) kanssa, joka oli tehnyt parhaan tarjouksen. Tämän sopimuksen mukaan tarkoituksena oli toimittaa 400 tonnia luonnonuraania uraaniheksafluoridina yhteisön alueella toimivalle rikastamolle 31.3.1995 mennessä. Ostohinnaksi sovittiin 22 Yhdysvaltain dollaria (jäljempänä USD) kilolta (ilman arvonlisäveroa). Sopimukseen ei sisältynyt mitään määräystä toimitettavan uraanin alkuperästä, mutta BNFL sitoutui ilmoittamaan kantajalle samoin kuin Euratomin hankintakeskukselle (jäljempänä hankintakeskus) alkuperämaan nimen viimeistään kunkin osatoimituksen yhteydessä. Sopimuksessa määrättiin, että se tulisi voimaan vasta hankintakeskuksen hyväksyttyä sen.

3 Euratomin perustamissopimuksen (jäljempänä perustamissopimus) 60 artiklan kuudennen kohdan nojalla malmien, lähtöaineiden ja erityisten halkeamiskelpoisten aineiden kysynnän ja tarjonnan kohtaamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 5 päivänä toukokuuta 1960 annettujen hankintakeskuksen sääntöjen * (EYVL 1960, 32, s. 777, jäljempänä säännöt), sellaisina kuin ne ovat muutettuina 15 päivänä heinäkuuta 1975 annetuilla hankintakeskuksen säännöillä (EYVL L 193, s. 37), 5 a artiklan d alakohdassa säädetään yksinkertaistetusta menettelystä, että hankintasopimus on esitettävä hankintakeskukselle allekirjoitettavaksi sopimuksen hyväksymistä varten. Sääntöjen 5 a artiklan f kohdan mukaan hankintakeskuksen on ratkaistava asia kymmenen arkipäivän kuluessa joko hyväksymällä sopimus tai päättämällä, ettei se hyväksy sopimusta.

4 Hankintakeskus vastaanotti KLE:n ja BNFL:n sille esittämän sopimuksen 29.11.1993 allekirjoittamista varten.

5 Hankintakeskus tiedusteli 10.12.1993 päivätyllä kirjeellä, joka vastaanotettiin 13.12.1993 eli allekirjoittamista varten varattujen kymmenen arkipäivän viimeisenä päivänä, kantajalta ja BNFL:ltä sopimuksen kohteena olevan uraanin alkuperää.

* Tässä ja jäljempänä tuomiossa esitetyt lainaukset hankintakeskuksen säännöistä suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa virallisen suomennoksen puuttuessa.

BNFL ilmoitti hankintakeskukselle 14.12.1993, että toimitettavaksi aiottu uraani olisi peräisin Itsenäisten valtioiden yhteisöstä (jäljempänä IVY), todennäköisesti Venäjältä.

6 Hankintakeskus ilmoitti sopimuspuolille 20.12.1993, että sen politiikan tavoitteena on, etteivät "[Euroopan atomienergiayhteisön (jäljempänä yhteisö tai Euratom)] käyttäjät tule mistään erityisestä hankintalähteestä riippuvaisemmiksi kuin on kohtuullista ja että IVY:stä peräisin olevien ydinaineiden hankinnan on tapahduttava markkinahintaan sidottuihin hintoihin (eli hintoihin, jotka vastaavat tuotantokuluja ja ovat verrattavissa markkinatalousmaissa perittyihin hintoihin)". Hankintakeskus totesi, että sen hajauttamispolitiikan tavoitteena on rajoittaa IVY:stä peräisin olevien hankintojen osuus yhteisössä toimivien yksittäisten käyttäjien hankinnoista enintään 20—25 prosenttiin. Se totesi, että kantajan esittämä sopimus voisi aiheuttaa liian suurta riippuvuutta IVY:stä peräisin olevasta uraanista. Hankintakeskuksen laskelmien mukaan KLE:llä on oikeus hankkia IVY:stä peräisin olevaa luonnonuraania noin 45 tonnia vuodessa, kun otetaan huomioon kaikki viimeisten kolmen vuoden aikana KLE:n hyväksi tapahtuneet hankinnat. Hankintakeskus totesi, että KLE oli kuitenkin jo hankkinut määriä, jotka ylittivät kohtuullisen riippuvuusasteen tuntuvasti useiden vuosien ajaksi. Ehdotetut hinnat eivät myöskään vastanneet normaaleja tuotantokuluja, eivätkä ne olleet verrattavissa markkinatalousmaissa perittyihin hintoihin. Hankintakeskus katsoi siis, ettei ollut aiheellista tehdä sopimusta, mutta se pyysi kuitenkin asianosaisia esittämään huomautuksensa asiasta ennen lopullisen päätöksen tekemistä.

7 Kantaja saattoi asian 29.12.1993 komission käsiteltäväksi perustamissopimuksen 53 artiklan toisen kohdan nojalla ja vetosi siihen, että hankintakeskus oli laiminlyönyt velvollisuutensa.

8 Kantajalle annettiin 6.1.1994 tiedoksi hankintakeskuksen päätös N:o 1/94, joka koski 29.11.1993 esitettyä hankintasopimusta. Tämän päätöksen mukaan hankintakeskus hyväksyi KLE:n ja BNFL:n välillä 10.11. ja 22.11.1993 laaditun sopimuksen, mutta se lisäsi sopimukseen ehdon, jonka mukaan toimitettava luonnonuraani ei saanut olla välittömästi eikä välillisesti peräisin IVY:stä.

9 Komissio ilmoitti 10.1.1994 kantajan asiamiehille katsovansa, että kantajalle 6.1.1994 tiedoksi annettu hankintakeskuksen päätös oli tehty säädetyssä määräajassa ja että tämän vuoksi sen käsiteltäväksi saatettu menettely oli tullut tarkoituksettomaksi.

10 Kantaja täydensi 20.1.1994 päivätyllä kirjeellä 29.12.1993 aloittamaansa menettelyä edellä mainitun päätöksen N:o 1/94 huomioon ottamiseksi.

11 Kantaja saattoi sitä paitsi tämän päätöksen perustamissopimuksen 53 artiklan toisen kohdan nojalla komission käsiteltäväksi toisella 20.1.1994 päivätyllä kirjeellä.

12 Ensimmäisen menettelyn osalta, joka koskee hankintakeskuksen väitettyä laiminlyöntiä, komissio teki 4.2.1994 Euratomin perustamissopimuksen 53 artiklan toisen kohdan soveltamismenettelystä tehdyn päätöksen 94/95/Euratom (EYVL L 48, s. 45, jäljempänä päätös 94/95/Euratom). Komissio hylkäsi kantajan esittämät vaatimukset, jotka koskivat sitä, ettei hankintakeskus ollut antanut vastaustaan säädetyssä määräajassa ja erityisesti sitä, että komission on velvoitettava hankintakeskus tekemään 10.11. ja 22.11.1993 laadittu sopimus. Komissio totesi, ettei hankintakeskus ollut laiminlyönyt velvoitteitaan, koska sillä oli oikeus täydentää asiakirja-aineistoa ja että tästä syystä kymmenen arkipäivän määräaika alkoi kulua vasta pyydettyjen lisätietojen vastaanottamisen jälkeen eli 14.12.1993 ja se päättyi siis vasta 6.1.1994, jolloin hankintakeskus teki päätöksen N:o 1/94.

13 Päätöstä N:o 1/94 koskevan menettelyn osalta komissio teki 21.2.1994 Euratomin perustamissopimuksen 53 artiklan toisen kohdan soveltamisesta päätöksen 94/285/Euratom (EYVL L 122, s. 30, jäljempänä päätös 94/285/Euratom). Komissio totesi, että hankintakeskuksen päätös oli sisällöltään yhteisön oikeuden mukainen ja hylkäsi tämän vuoksi kantajan vaatimukset.

14 Näissä olosuhteissa KLE katsoi, ettei kyseistä hankintasopimusta voitu toteuttaa. BNFL ja KLE luopuivat sopimuksesta.

15 KLE ja BNFL tekivät 8.3. ja 14.3.1994 uuden hankintasopimuksen 400 tonnista luonnonuraania uraaniheksafluoridina 27 USD:n kilohintaan; hankintasopimukseen sisältyi ehto, ettei raaka-aine saa olla välittömästi eikä välillisesti peräisin IVY:stä. Hankintakeskus hyväksyi tämän sopimuksen 30.3.1994.

16 Kantaja nosti yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 11.4. ja 27.4.1994 jättämillään hakemuksilla esillä olevat kanteet, jotka kirjattiin numeroilla T-149/94 ja T-181/94.

17 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu ensimmäinen jaosto) päätti 23.3.1995 antamallaan määräyksellä yhdistää nämä kaksi asiaa suullista käsittelyä ja tuomiota varten.

18 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn ilman edeltäviä asian selvittämistoimia. Kantaja vastasi kirjallisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen prosessinjohtotoimista esittämiin kysymyksiin ennen istuntopäivää. Asianosaisten suulliset lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin suullisiin kysymyksiin kuultiin 18.9.1996 pidetyssä istunnossa.

Asianosaisten vaatimukset

19 Kantaja vaatii asiassa T-149/94, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa päätöksen 94/95/Euratom,

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut, mukaan luettuna oikeudenkäyntiä edeltävästä menettelystä aiheutuneet kulut.

20 Vastaaja vaatii tässä ensimmäisessä asiassa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen,

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

21 Kantaja vaatii asiassa T-181/94, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa päätöksen 94/285/Euratom,

— velvoittaa Euratomin maksamaan kantajalle 3 511 279,30 Saksan markkaa (DEM) vahingonkorvausta 6 prosentin vuotuisine korkoineen 7.4.1994 alkaen,

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut, mukaan luettuna oikeudenkäyntiä edeltävästä menettelystä aiheutuneet kulut, jollei näitä ole otettu huomioon vahingonkorvausvaatimuksen yhteydessä.

22 Vastaaja vaatii tässä toisessa asiassa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kumoamiskanteen,

— jättää vahingonkorvausvaatimuksen tutkimatta tai toissijaisesti hylkää sen perusteettomana,

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Kanne asiassa T-149/94

23 Kantaja vetoaa viiteen kumoamisperusteeseen, jotka koskevat sääntöjen 5 a artiklan f kohdan rikkomista ja perustamissopimuksen hankintaa koskevan VI luvun määräysten rikkomista, suhteellisuusperiaatteen ja oikeusvarmuuden periaatteen loukkaamista, toimivallan jakoa koskevien sääntöjen rikkomista, perusteluvelvollisuuden rikkomista ja harkintavallan väärinkäyttöä.

24 Ensimmäisessä ja toisessa perusteessa asetetaan kyseenalaiseksi hankintakeskuksen mahdollisuus yhtäältä vaatia lisätietoja ja toisaalta tehdä lopullinen päätös vasta sen jälkeen kun asiakirja-aineistoa on täydennetty eli kun siihen sisältyy sääntöjen 5 a artiklan c kohdassa edellytetyt vähimmäistiedot.

25 Näitä kahta perustetta on tarkasteltava yhdessä.

Ensimmäinen ja toinen peruste, jotka koskevat sääntöjen 5 a artiklan f kohdan rikkomista sekä suhteellisuusperiaatteen ja oikeusvarmuuden periaatteen loukkaamista

1. *Tiivistelmä asianosaisten väitteistä ja niiden perusteluista*

26 Kantaja väittää ensinnäkin, että riidanalaisessa päätöksessä rikotaan sääntöjen 5 a artiklan f kohtaa. Tämän artiklan mukaan hankintakeskuksen on ratkaistava

asia kymmenen arkipäivän kuluessa sopimuksen vastaanottamisesta joko hyväksymällä sille esitetyn sopimuksen tai päättämällä, ettei se hyväksy sopimusta. Kantajan mukaan hankintakeskuksen olisi pitänyt tehdä lopullinen päätös viimeistään 13.12.1993, mutta se teki päätöksen vasta 6.1.1994 eli lähes neljä viikkoa myöhemmin.

27 Kantajan mukaan hankintakeskuksen ei voida katsoa ratkaisseen asiaa säädetyssä määräajassa vain sillä perusteella, että se on pyytänyt lisätietoja säädetyssä määräajassa.

28 Kantajan mukaan vapaa harkintavalta lisätietojen pyytämiseksi, mihin hankintakeskus on vedonnut sääntöjen 5 a artiklan perusteella, on ristiriidassa säännöissä vahvistetun yksinkertaistetun menettelyn tavoitteiden kanssa. Sääntöjen 5 a artiklassa säädetään tyhjentävästi niistä edellytyksistä, jotka esitettyjen sopimusten on täytettävä. Kantaja väittää, että joka tapauksessa hankintakeskuksen on pyydettävä tarpeellisiksi katsomiaan tietoja riittävän ajoissa, jotta sopimuspuolet voivat toimittaa ne kymmenen arkipäivän kuluessa.

29 Lisäksi kantaja väittää, että hankintakeskuksella oli 29.11.1993 lähtien käytettävissään kaikki sääntöjen 5 a artiklassa edellytetyt tiedot. Kantaja toteaa, että sääntöjen 5 a artiklan c kohdan 5 alakohdan mukaan sopimukseen ei tarvitse sisältyä tietoja hankittavien raaka-aineiden alkuperämaasta edellyttäen, että niiden toimittaja sitoutuu ilmoittamaan käyttäjälle ja hankintakeskukselle alkuperämaan ennen toimitusta. Kantaja väittää lisäksi, että tätä edellytystä on noudatettu kyseisessä sopimuksessa.

30 Toiseksi kantaja väittää, että oli kohtuutonta vaatia lisätietoja, koska hankintakeskus ei olisi missään tapauksessa allekirjoittanut sopimusta sulkematta pois mahdollisuutta, että uraani on IVY:stä peräisin. Lisäksi viivästys päätöksenteossa on kantajan mukaan kestänyt kauemmin kuin oli tarpeellista asiakirja-aineiston täydentämiseksi. Kantaja väittää joutuneensa kestoltaan ennalta arvaamattoman menettelyn kohteeksi, kun komissio on hyväksynyt hankintakeskuksen lisätietoja koskevan vaatimuksen. Hankintakeskuksen ei voida sallia pitkittävän määräaikaa rajoituksetta ja viivyttävän näin mielivaltaisesti sopimusten hyväksymistä koskevia päätöksiä. Tässä yhteydessä kantaja väittää, että komissio on loukannut hallinnon lainalaisuusperiaatetta ja oikeusvarmuuden periaatetta.

31 Vastaaja toteaa, että sääntöjen 5 a artiklan c kohdan sanamuodon mukaan tavanomaisissa tapauksissa edellytetään menettelyn nopean kulun toteuttamiseksi vain tiettyjä vähimmäistietoja, joita voidaan erityistapauksissa täydentää. Perustamissopimuksen 55 artiklassa määrätään nimenomaisesti hankintakeskuksen oikeudesta pyytää ne tiedot, jotka ovat tarpeen sen harjoittaessa yksinoikeuttaan tehdä hankintasopimuksia.

32 Vastaajan mukaan esillä olevaan asiaan liittyvä määräaika alkoi kulua vasta päivänä, jona hankintakeskus oli vastaanottanut lisätiedot. Olisi oikeusvaltion periaatteiden vastaista, että noudattaakseen kyseistä määräaikaa, hankintakeskus ei voisi pyytää tarpeellisia lisätietoja ja että sen pitäisi päättää, ettei se tee sopimusta. Missään tapauksessa kymmenen arkipäivän määräaika ei ole vastaajan mukaan pakottava oikeudenmenetykseen johtava määräaika, vaan hankintakeskuksen itselleen asettama hallinnollinen määräaika.

33 Vastaaja toteaa vielä, että tieto alkuperämaasta voidaan toimittaa jälkikäteen vain, jos raaka-aineen toimittaja ei ole voinut ilmoittaa tätä tietoa sopimuksen tekohetkellä. BNFL:llä on kuitenkin ollut tiedossaan tuotteen alkuperä jo tuolloin, koska

yhtiö ilmoitti hankintakeskukselle tiedon alkuperästä yhden päivän kuluttua hankintakeskuksen esittämästä tiedonsaantipyynnöstä ja koska BNFL:n tarjouksen kaltaisen tarjouksen, johon sisältyvät tarkat hintaa ja toimitusaikaa koskevat tiedot, voi tehdä vain yritys, jolla oli tarkka käsitys toimitettavan raaka-aineen hankintalähteestä ja tämän hankkimista koskevan sopimuksen ehdoista.

2. *Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta*

34 Sääntöjen 5 a artiklan c kohdassa säädetään seuraavasti:

"Hankintasopimuksessa on ilmoitettava ainakin seuraavat tiedot:

— —

5. toimitettavien raaka-aineiden alkuperämaa. Jos toimittaja ei pysty ilmoittamaan tätä tietoa sopimuksen tekohetkellä, tämän on sitouduttava ilmoittamaan alkuperämaa kirjallisesti käyttäjälle ja hankintakeskukselle kunkin osatoimituksen yhteydessä,

— — ."

35 Toimitettavien raaka-aineiden maantieteellisellä alkuperällä on siten keskeinen merkitys niiden hankintasopimusta koskevien seikkojen piirissä, jotka on ilmoitettava hankintakeskukselle sääntöjen 5 a artiklan nojalla. Hankintapolitiikalla tavoitellun

hankintojen varmuuden takaamiseksi on välttämätöntä, että hankintakeskuksella on tiedossaan toimitettavan tavaran maantieteellinen alkuperä, kuten käy ilmi asiaa T-181/94 koskevasta arvioinnista (ks. jäljempänä erityisesti 92—94 kohta).

36 Lisäksi sääntöjen 5 a artiklan c kohdan sanamuodosta käy selvästi ilmi, kuten on edellä todettu, että alkuperämaata koskeva tieto voidaan toimittaa jälkikäteen vain, jos toimittaja ei ole voinut ilmoittaa tätä tietoa sopimuksen tekohetkellä.

37 Esillä olevaan asiaan liittyvistä seikoista ilmenee, että kantaja ja tavarantoimittaja olivat ainakin epäsuorasti sopineet, että raaka-aineet olisivat peräisin IVY:stä. BNFL näet ilmoitti uraanin todennäköisen alkuperän hankintakeskukselle yhden päivän kuluttua hankintakeskuksen esittämästä tiedonsaantipyynnöstä. Kuten komissio on lisäksi perustellusti todennut, BNFL:n tarjouksen kaltaisen tarjouksen, johon sisältyvät tarkat hintaa ja toimitusaikaa koskevat tiedot, voi tehdä vain yritys, jolla oli tarkka käsitys toimitettavan raaka-aineen alkuperästä ja tämän hankkimista koskevan sopimuksen ehdoista. Sitä paitsi kuten kantaja on myöntänyt istunnossa, sopimuspuolten sopima hinta oli niin alhainen, että oli erittäin todennäköistä kaikille tämän alan taloudellisille toimijoille, että raaka-aineet olivat peräisin IVY:stä. On myös kohtuullista olettaa, että huolellinen taloudellinen toimija ottaa selvää hankintasopimuksen kohteena olevan uraanin alkuperästä.

38 Kantaja on itse aiheuttanut hallinnolliset vaikeudet hankintakeskuksen päätöksenteolle jättäessään ilmoittamatta hankintasopimuksessa uraanin maantieteellisen alkuperän, vaikka siitä oli ainakin epäsuorasti sovittu sopimuspuolten kesken.

Näissä olosuhteissa kantajalla ei ollut oikeutta vedota sääntöjen 5 a artiklan f kohtaan, jossa säädetään nopeutetusta menettelystä, jossa hankintakeskuksen on ratkaistava asia kymmenessä arkipäivässä niiden tapausten osalta, joihin ei liity ongelmia.

39 Sitä vastoin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että esillä olevassa asiassa hankintakeskuksella oli oikeus ennen sääntöjen 5 a artiklan f kohdassa säädetyn määräajan kulumista umpeen pyytää sopimuspuolia täydentämään asiakirja-aineistoa ja ilmoittamaan toimitettavien raaka-aineiden alkuperän. Tällainen pyyntö ei ole sääntöjen 5 a artiklan f kohdan eikä perustamissopimuksen vastainen, vaan sen esittäminen oli päinvastoin perusteltua esillä olevaan asiaan liittyvien seikkojen vuoksi.

40 Asiakirja-aineistosta käy ilmi, että hankintakeskus teki päätöksensä 6.1.1994, eli kymmenentenä arkipäivänä 14.12.1993 lukien, jolloin se oli vastaanottanut pyytämänsä tiedon. Tämä aika oli kohtuullinen; sillä ei rikottu sääntöjen 5 a artiklan f kohtaa eikä loukattu suhteellisuusperiaatetta eikä oikeusvarmuuden periaatetta, joihin kantaja on vedonnut.

41 Edellä esitetystä seuraa, että ensimmäinen ja toinen peruste on hylättävä perusteettomina.

Kolmas peruste, joka koskee toimivallan jakoa koskevien sääntöjen rikkomista

42 Kantaja ei ole täsmentänyt kolmatta perustettaan, joka koskee toimivallan jakoon liittyvien sääntöjen rikkomista.

43 Tästä syystä ei ole tarpeen arvioida tämän kanneperusteen perusteltavuutta.

Neljäs peruste, joka koskee perusteluvelvollisuuden rikkomista

1. *Tiivistelmä asianosaisten väitteistä ja niiden perusteista*

44 Kantaja väittää, ettei riidanalaisessa päätöksessä ole mitenkään perusteltu sitä, miksi hankintakeskukselle varatun määräajan alkamista oli lykätty. Kantajan mukaan perusteluvelvollisuutta on rikottu myös siksi, että hankintakeskuksen ja komission esittämät syyt olivat ristiriitaisia ja puutteellisia. Kantajan mukaan komissio ei muun muassa täsmentänyt, miksi hankintakeskuksen pyytämiä tietoja, joiden väitettiin olevan olennaisia päätöksenteossa, ei voitu pyytää säännöissä vahvistetun määräajan puitteissa. Komissio ei myöskään ole lausunut mitään tietyistä kantajan mainitsemista tärkeistä seikoista ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä.

45 Vastaaja toteaa, ettei hankintakeskus eikä se itse ole jättänyt kantajalle epäselvyyttä päätöstensä perusteluista. Kirjeenvaihtoon ja päätöksiin sisältyy johdonmukaisia perusteluja, joista kantaja on voinut helposti päätellä olennaiset perustelut hankintakeskuksen ja komission kannalle.

2. *Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta*

46 EY:n perustamissopimukseen liittyvän vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 190 artiklassa määrätyissä toimenpiteen perusteluissa on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmaistava yhteisön toimielimen tekemän riidanalaisen toimenpiteen perustelut yhtäältä siten, että henkilöille, joita toimenpide koskee,

selviää sen syyt, jotta he voivat puolustaa oikeuksiansa, ja että yhteisöjen tuomioistuimet voivat valvoa toimenpiteen laillisuutta, ja toisaalta siten, että perusteluvelvollisuuden laajuutta tutkittaessa on otettava huomioon myös asiayhteys (yhdistetyt asiat T-551/93, T-231/94, T-232/94, T-233/94 ja T-234/94, Industrias Pesqueras Campos ym. v. komissio, tuomio 24.4.1996, Kok. 1996, s. II-247, 140 kohta).

47 Perusteluvelvollisuutta koskeva Euratomin perustamissopimuksen 162 artikla on sisällöltään sama kuin EY:n perustamissopimuksen 190 artikla. Sitä on tulkittava samoin kuin tätä viimeksi mainittua artiklaa.

48 Komissio on todennut esillä olevassa asiassa päätöksensä 94/95/Euratom kymmenennessä perustelukappaleessa seuraavasti:

"Tieto alkuperästä on erityisen tärkeä luonnonuraanin maailmanmarkkinoiden tämänhetkisessä tilanteessa, jolle on tyypillistä IVY:stä peräisin olevan uraanin toimitusten jatkuva kasvu hinnoin, jotka eivät mitenkään vastaa tuotantokuluja markkinataloudessa — — Nämä toimitukset voivat vaarantaa hankintalähteiden hajauttamisen ja siten myös säännöllistä ja tasapuolista toimitusta koskevan päämäärän — — Tässä tarkoituksessa hankintakeskus valvoo, ettei yhteisö tule mistään erityisestä hankintalähteestä riippuvaisemmaksi kuin on kohtuullista ja että IVY:stä peräisin olevien ydinaineiden hankinta tapahtuu markkinahintaan sidottuihin hintoihin."

49 Komissio totesi myös, että KLE oli jo aikaisemmin hankkinut huomattavia määriä IVY:stä peräisin olevaa luonnonuraania. Komissio korosti sitten, että "sääntöjen

5 a artiklan c kohdassa luetellut tiedot ovat vain vähimmäistietoja", ja se katsoi, että "hankintakeskuksella oli oikeus täydentää asiakirja-aineistoaan" (päätöksen 94/95/Euratom yhdestoista perustelukappale). Lopuksi komissio totesi, että määräaika oli alkanut kulua vasta seuraavana päivänä siitä, kun hankintakeskus oli vastaanottanut pyytämänsä lisätiedot ja se päättyi päivänä, jona hankintakeskus teki lopulta päätöksensä (12. ja 13. perustelukappale).

50 Päätöksen 94/95/Euratom perusteluista käy siis selvästi ja kiistattomasti ilmi asiassa tehty päättely.

51 Edellä esitetyn perusteella neljättä perustetta ei voida hyväksyä.

Viides peruste, joka koskee harkintavallan väärinkäyttöä

1. *Tiivistelmä asianosaisten väitteistä ja niiden perusteluista*

52 Kantaja väittää harkintavallan väärinkäyttöä koskevan perusteensa tueksi, ettei hankintakeskuksella eikä komissiolla ollut asiassa mitään harkintavaltaa, vaan ne olivat velvollisia hyväksymään kantajan niille sääntöjen 5 a artiklan mukaisen yksinkertaistetun menettelyn puitteissa esittämän sopimuksen.

2. *Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta*

53 Harkintavallan väärinkäyttöä koskevalla käsitteellä on yhteisön oikeudessa täsmällinen merkitys, ja sillä tarkoitetaan tilannetta, jossa hallintoviranomainen käyttää

valtuuksiaan muuhun tarkoitukseen kuin siihen, jota varten ne on sille annettu. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan päätöstä tehtäessä harkintavaltaa on käytetty väärin, jos objektiivisten, asiaankuuluvien ja yhtäpitävien seikkojen perusteella on selvää, että toimenpide on tehty muiden kuin esitettyjen päämäärien saavuttamiseksi (em. asia Industrias Pesqueras Campos ym. v. komissio, tuomion 168 kohta).

54 Kantaja ei mitenkään näytä, että hankintakeskus ja komissio olisivat toimineet muun päämäärän saavuttamiseksi kuin hankintapolitiikan toteuttamiseksi.

55 Tästä syystä myös viides peruste on hylättävä.

56 Edellä esitettyjen seikkojen perusteella asiassa T-149/94 nostettu kanne on hylättävä perusteettomana.

Kanne asiassa T-181/94

Kumoamisvaatimus

57 Kantaja vetoaa viiteen kumoamisperusteeseen, jotka koskevat sääntöjen 5 a artiklan ja perustamissopimuksen hankintaa koskevan VI luvun määräysten rikkomista, yhteisön yleisten oikeusperiaatteiden loukkaamista, toimivallan jakoa koskevien sääntöjen rikkomista, perusteluvelvoitteen loukkaamista ja harkintavallan väärinkäyttöä.

1. *Ensimmäinen peruste, joka koskee sääntöjen 5 a artiklan ja perustamissopimuksen hankintaa koskevan VI luvun määräysten rikkomista*

58 Ensimmäinen peruste jakautuu neljään osaan, jotka käsitellään vuorotellen jäljempänä.

59 Ensimmäisen perusteen ensimmäisessä osassa, joka koskee sitä, että hankintakeskuksen velvollisuutta tehdä sopimus sääntöjen 5 a artiklan mukaisesti on rikottu, ja ensimmäisen perusteen toisessa osassa, jossa vaaditaan toteamaan, että hankintapolitiikalla, sellaisena kuin se on määritelty ja sitä on sovellettu esillä olevassa asiassa, rikotaan perustamissopimuksen 61 artiklan ensimmäistä kohtaa, 60 artiklaa ja 65 artiklan ensimmäistä kohtaa samoin kuin 52 artiklan 2 kohtaa ja 64 artiklaa, asetetaan kummassakin kyseenalaiseksi mahdollisuus poiketa kysynnästä ja tarjonnasta käytettäessä yksinoikeutta hyväksyä uraanin hankintasopimuksia.

60 Niitä on sen vuoksi käsiteltävä yhdessä.

Ensimmäisen perusteen ensimmäinen ja toinen osa, jotka koskevat sitä, että hankintakeskuksen velvollisuutta tehdä sopimus sääntöjen 5 a artiklan mukaisesti on rikottu ja sitä, että perustamissopimuksen 61 artiklan ensimmäistä kohtaa, 60 artiklaa ja 65 artiklan ensimmäistä kohtaa samoin kuin 52 artiklan 2 kohtaa ja 64 artiklaa on rikottu

Tiivistelmä asianosaisten väitteistä ja niiden perusteluista

61 Kantaja väittää, että hankintakeskuksen on harjoittaessaan sille annettua valtaa noudatettava vapaan markkinatalouden periaatetta. Kantaja huomauttaa, että julkisasiamies Roemer on todennut ratkaisuehdotuksessaan, joka liittyi yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 7/71, komissio vastaan Ranska, 14.12.1971 antamaan

tuomioon (Kok. 1971, s. 1003, 1032), että hankintaa koskevat oikeussäännöt ovat syntyneet valtiojohtoisuutta kannattavien näkemysten ja tiettyjen vapaata markkinataloutta suosivien näkemysten välisenä kompromissina. Kantaja korostaa, että perustamissopimuksen 60 ja 65 artiklan perusteella periaatetta kysynnän ja tarjonnan kohtaamisesta on noudatettava uraanin alkuperästä riippumatta.

62 Markkinoilla, joilla on liikatarjontaa ja joilla tämän seurauksena ostajat ovat vahvassa asemassa, perustamissopimuksen 60 artiklassa tarkoitettu menettely olisi liian monimutkainen, mikä selittää sen, että sääntöjen 5 a artiklassa säädettiin yksinkertaistetusta menettelystä. Kantajan mukaan komissio ei ole ottanut huomioon tämän säännöksen asemaa perustamissopimuksen hankintaa koskevan luvun järjestelmässä. Tämän yksinkertaistetun menettelyn tavoite, eli käyttäjien ja tuottajien välisten suorien yhteyksien ylläpitäminen, menettäisi merkityksensä, jos hankintakeskuksella olisi oikeus päättää, ettei se hyväksy sille sääntöjen mukaisesti allekirjoitettaviksi esitettyjä sopimuksia.

63 Tästä johtuen hankintakeskuksella ei ole kantajan mukaan kyseisessä menettelyssä mitään harkintavaltaa. Hankintakeskus voi kantajan mukaan kieltäytyä sopimuksen tekemisestä vain säännöissä lueteltujen yleisten edellytysten perusteella. Kantaja väittää, että hankintakeskuksen toimivalta on rajoitettu toisaalta markkinatilanteen tarkkailuun siten kuin siitä todetaan edellä mainittujen 15.7.1975 annettujen hankintakeskuksen sääntöjen, joilla lisättiin 5.5.1960 annettuihin sääntöihin uusi 5 a artikla, kolmannessa perustelukappaleessa, ja toisaalta sen tarkastamiseen, että osapuolet ovat noudattaneet tässä artiklassa säädettyä ilmoittamisvelvollisuutta. Lisätessään sopimukseen rajoittavan ehdon, vaikka sopimus oli sääntöjen mukainen, hankintakeskus on ylittänyt toimivaltansa, mikä komission olisi pitänyt todeta.

64 Kantaja väittää lisäksi, ettei hankintakeskus voi perustamissopimuksen määräysten perusteella päättää soveltaa hankintalähteisiin hajauttamispolitiikkaa, vahvistaa kiintiöitä ja tällä tavoin rajoittaa vapautta valita uraanin alkuperä.

65 Luonnonuraanin liikatarjonta markkinoilla ei johdu vain entisen Sosialististen Neuvostotasavaltojen liiton (jäljempänä Neuvostoliitto) valtioista vaan myös siitä, että länsimaissa on saatettu varastoista markkinoille huomattavia määriä uraania. Kantajan mukaan on selvää, että kun esiintyy liikatarjontaa, louhintakustannuksiltaan kalliimpien kaivosten todellinen tuotanto laskee. Tämä tilanne ei kuitenkaan tarkoita, että kyseessä olisi "rakenteellinen alijäämä", koska tilannetta ei ole niinkään arvioitava todellisen tuotannon perusteella, joka kuvastaa vain tiettyä lyhyttä hetkeä, vaan käytettävissä olevan tuotantokapasiteetin perusteella. Tuotantoa voitaisiin nostaa kaikkiaan siten, ettei "rakenteellista alijäämää" olisi. Hintojen romahtaminen silloin, kun on liikatarjontaa, on ominaista markkinoille, jotka reagoivat herkästi hintavaihteluihin.

66 Kantajan mukaan hankintakeskuksella on perustamissopimuksen 61 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla pääsääntöisesti velvollisuus täyttää kaikki tilaukset siten, kuin 60 artiklassa ja 65 artiklan ensimmäisessä kohdassa on määrätty kysynnän ja tarjonnan kohtaamisesta, jollei niiden toteuttamiselle ole oikeudellisia tai asiallisia esteitä. Tätä viimeksi mainittua rajoitusta, joka on poikkeusmääräys, on tulkittava kantajan mukaan tästä syystä suppeasti. Komissio on kantajan mukaan tehnyt oikeudellisen virheen todetessaan hankintapolitiikkansa osalta, että kyseessä oli oikeudellinen este, ilman että se tutki asiaan liittyvien seikkojen perusteella, oliko todella olemassa perustamissopimuksen 61 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettu este.

67 Toimitettavan uraanin maantieteellinen alkuperä ei ole kantajan mukaan perustamissopimuksen 61 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettu oikeudellinen tai asiallinen este. Kantaja väittää, että ainoastaan perustamissopimuksen 65 artiklan toiseen kohtaan sisältyvässä poikkeuksessa hankintakeskukselle annetaan valta päättää hankittavan uraanin maantieteellisestä alkuperästä. Tämän määräyksen mukaan hankintakeskus voi päättää alkuperästä edellyttäen, että se varmistaa käyttäjälle vähintään yhtä edulliset ehdot kuin tilauksessa mainitut. Hankintakeskus ei ole kuitenkaan tarjonnut kantajalle yhtä edullista sopimusta kuin kanteen kohteena oleva sopimus.

68 Kantaja väittää lisäksi, ettei hankintakeskuksella ole oikeutta puuttua hinnanmuodostukseen. Kantaja väittää, että yksinkertaistetussa menettelyssä neuvoteltu hinta voidaan perustamissopimuksen 67 artiklan nojalla asettaa kyseenalaiseksi vain perustamissopimuksessa määrätyissä tapauksissa. Perustamissopimuksen 68 ja 69 artiklassa on määräyksiä poikkeustapauksista. Kantajan mukaan ei ole tarpeen tutkia, täyttyvätkö sellaista hinnoittelumenettelyä, jonka tarkoituksena on varmistaa tietyille käyttäjille etuoikeutettu asema, koskevan 68 artiklan ensimmäisen kohdan soveltamisen edellytykset, koska hankintakeskuksella ei ole missään tapauksessa 68 artiklan nojalla toimivaltaa kieltäytyä hyväksymästä sopimusta. Tämän artiklan toisessa ja kolmannessa kohdassa määrätään, että hankintakeskus voi korkeintaan ilmoittaa tällaisesta menettelystä komissiolle, jolla yksin on valta puuttua asiaan. Perustamissopimuksen 69 artiklan mukaan valta vahvistaa hinnat kuuluu yksin neuvostolle.

69 Kantaja väittää, että 18.12.1989 allekirjoitetulla kaupallisia suhteita koskevalla sopimuksella, joka on tehty Euroopan talousyhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön ja Sosialististen Neuvostotasavaltojen liiton välisen kauppaa sekä kaupallista ja taloudellista yhteistyötä koskevan sopimuksen tekemisestä Euroopan atomienergiayhteisön puolesta 27 päivänä helmikuuta 1990 tehdyn komission päätöksen 90/117/Euratom (EYVL L 68, s. 2, jäljempänä kaupallisia suhteita koskeva sopimus) nojalla ja johon vastaaja on vedonnut, ei voida perustella puuttumista hinnanmuodostukseen. Kaupallisia suhteita koskevan sopimuksen 14 artiklaa ei voida soveltaa välittömästi, koska se ei ole riittävän selvä ja täsmällinen ja koska siinä myönnetään yhteisön toimielimille harkintavaltaa. Kyseessä ei myöskään ole 67 artiklassa tarkoitettu perustamissopimuksessa määrätty poikkeus, jonka perusteella yhteisö voisi puuttua hintaa koskeviin seikkoihin. Vähimmäishintojen vahvistaminen ei ole kantajan mukaan sallittua kaupallisia suhteita koskevan sopimuksen 14 artiklan perusteella myöskään perustamissopimuksen 64 artiklan nojalla, jossa määrätään, että hankintakeskus toimii yhteisön ja kolmannen maan välillä tehdyn sopimuksen puitteissa, koska tällöin loukattaisiin perustamissopimuksen 69 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla neuvostolle kuuluvaa yksinoikeutta vahvistaa hinnat. Hankintakeskus ei siis voi vedota tähän määräykseen hylätäkseen sellaisen tarjouksen, jonka hinnasta väitetään, ettei se ole sidottu markkinahintoihin, paitsi jos hankintakeskuksella on tähän perustamissopimuksen toimivaltajärjestelmän mukaisesti toimivalta, mitä sillä ei ole tässä asiassa.

70 Esillä olevassa asiassa luonnonuraanirikasteiden (jäljempänä U_3O_8) todellinen hinta oli kantajan mukaan 20,86 USD kilolta — tai 8,02 USD paunalta — korot ja vaihtokulut huomioon ottaen. Tämä hinta oli kantajan mukaan vertailukelpoinen länsimaissa toimivien kilpailukykyisimpien uraanikaivosten puhtaiden tuotantokulujen kanssa. Tämä hinta sijoittuu kantajan mukaan IVY:stä ja muualta kuin IVY:stä peräisin olevan uraanin satunnaisten erien markkinoiden hintojen väliin.

71 Kantaja kiistää komission väitteen siitä, että jos kantajan olisi sallittu hankkia jälleen IVY:stä peräisin olevaa uraania, tälle olisi taattu etuoikeutettu asema, mikä olisi ollut perustamissopimuksen 61 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettu oikeudellinen este. Kantaja väittää, että koska käyttäjillä oli vapaus neuvotella hankintasopimukset valitsemansa tuottajan kanssa ja koska uraanimarkkinoilla oli liikatarjontaa, kaikilla käyttäjillä oli ollut sama hankintalähteille pääsyn mahdollisuus.

72 Vastaaja toteaa, että sääntöjen on aina oltava perustamissopimuksen määräysten mukaiset. Se huomauttaa, että yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Ranska (43 kohta), että "vaikka markkinaolosuhteet ovat tehneet tiettynä ajankohtana perustamissopimuksessa määrätyistä hankintamekanismeista vähemmän tarpeellisia, se ei riitä poistamaan näitä mekanismeja koskevilta määräyksiltä niiden sitovaa luonnetta". Vastaaja korostaa, että hankintakeskukselle perustamissopimuksen 52 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla kuuluvaan yksinoikeuteen tehdä sopimukset sisältyy oikeus olla tekemättä sopimusta. Tähän oikeuteen olla tekemättä sopimuksia sisältyy lievempänä toimena se, että sopimuksen tekeminen voidaan sallia asettamalla sille täsmällisiä ehtoja.

73 Ennen kuin sovelletaan perustamissopimuksen 65 artiklan ensimmäistä kohtaa, jossa viitataan perustamissopimuksen 60 artiklassa tarkoitettuun tarjonnan ja kysynnän kohtaamista koskevaan menettelyyn, on vastaajan mukaan selvitettävä, onko tilausten toteuttamiselle olemassa perustamissopimuksen 61 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettuja oikeudellisia esteitä. Tällainen näkemys sisältyy

vastaajan mukaan päätöksen 94/285/Euratom 21. perustelukappaleeseen. Perustamissopimuksen 61 artiklan ensimmäinen kohta ei sitä paitsi ole poikkeusmääräys, vaan se velvoittaa hankintakeskusta tutkimaan ja tarkastamaan jokaisen tilauksen osalta, ettei sen toteuttamiselle ole oikeudellisia tai asiallisia esteitä.

74 Ensinnäkin komissio viittaa yhteisön ulkopuolisten hankintalähteiden hajauttamispolitiikkaan energia-alalla, sellaisena kuin se on ilmaistu yhteisön uusista energiapoliittisista tavoitteista vuodelle 1995 ja jäsenvaltioiden politiikkojen lähenemisestä 16 päivänä syyskuuta 1986 annetussa neuvoston päätöslauselmassa 86/C 241/01 (EYVL C 241, s. 1, jäljempänä neuvoston päätöslauselma).

75 Komissio korostaa IVY:stä peräisin olevien toimitusten nopeaa kasvua vuodesta 1990 lähtien (vuonna 1989: 0 tonnia, 1990: 600 tonnia, 1991: 2 100 tonnia, 1992: 3 100 tonnia).

76 Komissio huomauttaa myös, että IVY:stä peräisin olevien ydinaineiden hinta on ollut erittäin alhainen viimeaikaisiin, esillä olevaan asiaan liittyvien seikkojen jälkeisiin tapahtumiin asti.

77 Kun otetaan huomioon IVY:stä peräisin olevan viennin kehitys, on komission mukaan aiheellista varmistaa, että riippuvuusaste näistä hankinnoista pysyy kohtuullisena. Tämä riippuvuusaste on määritettävä muun muassa IVY:n pitkän aikavälin tuotantokapasiteettien perusteella. Koska tämän osuus on noin 25 prosenttia uraanin tuotannosta maailmassa, hankintakeskus piti komission mukaan tätä määrää IVY:stä peräisin olevien hankintojen kohtuullisen riippuvuuden enimmäisrajana.

78 Toiseksi komissio toteaa, että perustamissopimuksen 64 artiklan tai 101 artiklan toisen kohdan nojalla tehty sopimus voi olla perustamissopimuksen 61 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettu este. Komissio viittaa esillä olevassa asiassa kaupallisia suhteita koskevaan sopimukseen, joka perustuu perustamissopimuksen 101 artiklan toiseen kohtaan.

79 Komissio toteaa, että kaupallisia suhteita koskevan sopimuksen 6 artiklan mukaan, "jollei tämän sopimuksen määräyksistä muuta johdu, sopimuspuolten välinen kauppa ja kaupallinen yhteistyö tapahtuvat sopimuspuolten sovellettavien säännösten mukaisesti" ja että saman sopimuksen 14 artiklan mukaan "sopimuspuolten välinen kauppa tapahtuu markkinahintaan sidottuihin hintoihin". Komissio toteaa, että hankintakeskuksen on perustamissopimuksen 64 artiklan johdosta sovellettaessa sitä yhdessä näiden kahden viimeksi mainitun määräyksen kanssa, varmistettava että IVY:stä peräisin olevat ydinaineet hankitaan yhteisöön markkinahintaan sidottuihin hintoihin. Komission mukaan kaupallisia suhteita koskevassa sopimuksessa ei vahvisteta tuontikiintiöitä, vaan sen tarkoituksena on edistää markkinataloudellisia periaatteita IVY:ssä samoin kuin kaupan sopusointuista kehitystä ja hajautumista ydinalalla.

80 Kolmanneksi vastaaja väittää, ettei perustamissopimuksen 65 artiklan toinen kohta sovellu esillä olevaan asiaan, koska hankintakeskus ei ole päättänyt hankintojen maantieteellisestä alkuperästä.

81 Vastaaja toteaa kantajan väitteestä perustamissopimuksen hintaa koskevien määräysten osalta, että perustamissopimuksen 67 artikla koskee normaalia hinnanmuodostustapausta. Ei ole kuitenkaan kiellettyä, että yhteisö puolustautuu kolmansista maista pilkkahintaan tapahtuvia toimituksia vastaan, erityisesti tekemällä kansainvälisoikeudellisia sopimuksia. Vastaajan mukaan perustamissopimuksen 68 artiklaan sisältyvä syrjivää hinnoittelumenettelyä koskeva kielto koskee ainoastaan yhteisön tuottajia, koska vain niille voidaan määrätä oikeudellisia velvoitteita perustamissopimuksen 67 artiklan nojalla.

82 Hintatasosta vastaaja toteaa, että uraaniheksafluoridin hintana 22 USD kilolta on poikkeuksellisen alhainen. Muuntokulujen vähentämisen jälkeen U_3O_8:n hinta on vain 18 USD kilolta tai 6,93 USD paunalta.

83 Vastaaja toteaa, että sopimuksia IVY:stä peräisin olevista toimituksista erittäin alhaisin hinnoin on voitu tehdä käyttäjien etujen nimissä. Se toteaa, että käyttäjät kattavat yleensä perustarpeensa monivuotisin sopimuksin, mutta voivat kattaa hetkelliset erityiset tarpeensa, noin 10 prosenttia vuotuisesta tarpeesta, ostamalla satunnaisten erien markkinoilta. Kantaja on kattanut kuitenkin yli 150 prosenttia vuotuisesta tarpeestaan ostamalla satunnaisten erien markkinoilta IVY:stä peräisin olevia raaka-aineita.

84 Yhteisön hankintapoliittisten periaatteiden loukkaaminen yksittäisten käyttäjien hyväksi asettaisi nämä käyttäjät perustamissopimuksen 52 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetulla tavalla etuoikeutettuun asemaan, koska ne hyötyisivät kilpailijoihinsa verrattuna sellaisista hinnoista ja kilpailueduista, joita ei voida hyväksyä.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

85 Perustamissopimuksen VI luvussa olevaa hankintajärjestelmää on tarkasteltava yhteisölle määrättyjen tavoitteiden osalta. Tältä osin perustamissopimuksen yleisestä rakenteesta käy ilmi, että hankintakeskuksen tehtävänä on taata perustamissopimuksen 2 artiklan d kohdassa yhteisölle asetettu keskeinen tavoite, eli hankintojen varmuus, perustamissopimuksen 52 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun yhtäläisen hankintalähteille pääsyn periaatteen mukaisesti. Tämä käy selvästi ilmi perustamissopimuksen 52 artiklan 2 kohdan b alakohdasta, jossa perustetaan nimenomaisesti tätä tarkoitusta varten tämä erityiselin ja annetaan sille pääsääntöisesti yksinoikeuksia yhteisön käyttäjien sekä yhteisöstä että kolmansista maista

peräisin olevien malmien ja ydinaineiden säännöllisen ja tasapuolisen toimituksen takaamiseksi. Tämän viimeksi mainitun määräyksen perusteella hankintakeskuksen on toteutettava hankintajärjestelmä ja sillä on tehtävänsä täyttämiseksi yksinoikeus tehdä yhteisöstä tai yhteisön ulkopuolelta peräisin olevien raaka-aineiden hankintasopimukset (ks. yhdistetyt asiat T-458/93 ja T-523/93, ENU v. komissio, tuomio 15.9.1995, Kok. 1995, s. II-2459, 57 kohta).

86 Sääntöjen 5 a artiklassa perustettu yksinkertaistettu menettely ei poista hankintakeskukselta sen yksinoikeuksia (em. asia ENU v. komissio, tuomion 73 kohta). Hankintakeskuksella on myös yksinkertaistetussa menettelyssä oikeus olla hyväksymättä sopimusta, joka voisi haitata perustamissopimuksen tavoitteiden saavuttamista.

87 Lisäksi hankintakeskuksen on käyttäessään sille kuuluvaa yksinoikeutta hankintasopimusten tekemiseksi noudatettava pääsääntöisesti periaatetta kysynnän ja tarjonnan kohtaamisesta. Tämä pääsääntöinen velvollisuus käy ilmi erityisesti perustamissopimuksen 60 artiklasta ja 65 artiklan ensimmäisestä kohdasta, jotka koskevat kysynnän ja tarjonnan kohtaamismekanismia, 67 artiklasta, jonka mukaan hinnat määräytyvät tämän kohtaamisen perusteella, samoin kuin 65 artiklan toisesta kohdasta, jossa määrätään, että jos hankintakeskus päättää yhteisön ulkopuolelta tulevien hankintojen maantieteellisestä alkuperästä, sen on varmistettava käyttäjälle vähintään yhtä edulliset ehdot kuin tilauksessa mainitut.

88 Perustamissopimuksessa määrätään kuitenkin tietystä täsmällisestä poikkeuksesta kysynnän ja tarjonnan lain noudattamiselle. Perustamissopimuksen 61 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan hankintakeskuksen velvollisuutena on täyttää kaikki tilaukset, "jollei niiden toteuttamiselle ole oikeudellisia tai asiallisia esteitä". Kuten vastaaja on perustellusti todennut, hankintakeskuksen on siis tarkastettava kussakin tapauksessa, onko tilauksen toteuttamiselle oikeudellisia tai asiallisia esteitä.

89 Vastaaja on vedonnut esillä olevassa asiassa kolmeen tämäntyyppiseen esteeseen, jotka koskevat ensinnäkin ulkopuolisten hankintalähteiden hajauttamispolitiikkaa, toiseksi kaupallisia suhteita koskevasta sopimuksesta johtuvaa hintatasoa ja kolmanneksi velvollisuutta varmistaa yhtäläinen hankintalähteille pääsy.

90 Tältä osin on todettava aluksi, että kun kyseessä ovat talous-, kauppa- ja ydinpoliittiset päätökset, hankintakeskuksella on joka tapauksessa laaja harkintavalta sen toimiessa toimivaltansa rajoissa. Tämän vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen laillisuusvalvonnan on rajoituttava koskemaan sitä, liittyykö asiaan ilmeinen arviointivirhe tai harkintavallan väärinkäyttö (em. asia ENU v. komissio, tuomion 67 kohta).

91 Komissio esittää ensimmäisestä esteestä, että IVY:ssä pyydetyt hinnat ovat niin alhaisia, että yhteisön käyttäjillä on houkutus kattaa suurin mahdollinen osa tarpeistaan IVY:stä peräisin olevilla ydinaineilla. Komissio väittää, että jos IVY:stä peräisin olevia ydinaineita olisi sallittua tuoda rajattomasti, yhteisössä toimivat yritykset tulisivat riippuvaisiksi tästä hankintalähteestä. Tästä aiheutuisi kahdenlaista haittaa. Ensinnäkään ei voitaisi taata keskeytymättömiä toimituksia pitkällä aikavälillä. Toisaalta vaihtoehtoiset hankintalähteet olisivat vaarassa hävitä. Komissio muistuttaa, että neuvosto on vahvistanut hajauttamispolitiikan 16.9.1986 antamassaan päätöslauselmassa. Näin ollen se, että IVY:stä peräisin olevien ydinaineiden massiivinen tuonti länsimaissa perittyjä hintoja huomattavasti alemmilla hinnoilla voi vaarantaa hankintojen varmuuden yhteisössä, on komission mukaan perustamissopimuksen 61 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettu este.

92 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että hankintakeskus voi oikeutetusti kieltää ydinaineiden maahantuonnin, jos on vaarana, että kyseisellä tuonnilla voidaan haitata perustamissopimuksen tavoitteiden toteuttamista, erityisesti tuonnista hankintalähteisiin aiheutuvien vaikutusten vuoksi. Tällaista vaaraa voidaan

pitää perustamissopimuksen 61 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettuna oikeudellisena esteenä, ja sen perusteella tilaus voidaan kieltää (em. asia ENU v. komissio, tuomion 64 kohta). Toisin sanoen hankintakeskuksella on ulkopuolisten hankintalähteiden maantieteellisen hajauttamisen varmistamiseksi harkintavalta estää — käyttämällä yksinoikeuttaan tehdä mineraalien ja muiden ydinpolttoaineiden hankintasopimuksia hankintojen varmuuden takaamiseksi yhtäläisen hankintalähteille pääsyn periaatteen mukaisesti, ottaen huomioon sille perustamissopimuksessa määrätyn tehtävän — tietty uraanin maahantuonti, joka haittaisi tätä hajauttamista (em. asia ENU v. komissio, tuomion 68 kohta).

93 Esillä olevassa asiassa hankintojen varmuuteen liittyvän mahdollisen vaaran osalta on kiistatonta, että IVY:stä yhteisöön tuotujen hankintojen määrä on kasvanut huomattavasti vuodesta 1990 lähtien. Vastaaja on väittänyt, että maailmanlaajuisessa tuotannossa on rakenteellinen alijäämä uraanin käytön osalta, mutta kantaja on kiistänyt tämän. Kantajan esittämiin asiakirjoihin liitetyn, luonnonuraanin tuotantoa ja kulutusta länsimaissa vuosina 1994—2004 koskevan taulukon mukaan nimellinen tuotantokapasiteetti ylittää kysynnän vuonna 2000. On kuitenkin todettava, että tämän taulukon mukaan kysyntä on koko ajan tuotantoa suurempi vuosina 1994—2000.

94 Tästä seuraa, että kun komissio teki päätöksen 94/285/Euratom, perustamissopimuksen 2 artiklan d kohdassa tarkoitettu säännöllinen ja tasapuolinen toimitus olisi voinut vaarantua, jos IVY:stä peräisin olevien ydinaineiden maahantuonnin olisi sallittu jatkuvan rajattomasti syrjäyttäen tietyksi ajaksi muualta peräisin olevat toimitukset ja näin keskeytymättömiä toimituksia pitkällä aikavälillä ei voitaisi taata.

95 On siis todettava, että komission esittämä ensimmäinen oikeudellinen este on todella olemassa.

96 Toisesta esteestä komissio toteaa, että perustamissopimukseen sisältyvän hankintajärjestelmän tavoitteena on saada aikaan, että ydinaineiden tuonti yhteisöön tapahtuu markkinahintaan sidottuihin hintoihin. Kaupallisia suhteita koskevan sopimuksen 14 artiklan johdosta tätä periaatetta on nimenomaisesti vahvistettu sovellettavan yhteisön ja Neuvostoliiton tai myöhemmin IVY:n valtioiden välisessä kaupassa.

97 Kuten vastaaja on todennut, yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että yhteisön tekemällä kansainvälisellä sopimuksella voi olla yrityksiin vaikuttavia oikeuksia ja velvollisuuksia.

98 Yhteisöjen tuomioistuin on todennut tällä tavalla ydinaineiden, -laitosten ja -kuljetusten turvajärjestelyjä koskevasta yleissopimuksesta seuraavasti (asia 1/78, ratkaisu 14.11.1978, Kok. 1978, s. 2151, 36 kohta):

"Yhteisön tehtävät liittyvät läheisesti hankintaa koskevaan järjestelmään ja ydinaineiden yhteismarkkinoiden hallintoon — —. Perustamissopimuksen asiaan liittyvät määräykset yhdessä yleissopimuksen kanssa — joka on kiinteä osa yhteisön oikeutta, koska yhteisö on siinä sopimuspuolena — muodostavat riittävän oikeudellisen perustan edellytetyille täytäntöönpanotoimille."

99 Näin ollen kaupallisia suhteita koskevan sopimuksen 14 artikla on osa yhteisön oikeutta. Lisäksi perustamissopimuksen 64 artiklan mukaan hankintakeskuksen on toimittava mahdollisen yhteisön ja kolmannen maan välillä tehdyn sopimuksen puitteissa.

100 Sen selvittämiseksi, ovatko hankintakeskus ja komissio soveltaneet kaupallisia suhteita koskevan sopimuksen 14 artiklaa oikein esillä olevassa asiassa, on tarkasteltava saatavilla olevia hintoja koskevia tietoja. Hankintakeskuksen vuoden 1993 vuosikertomukseen liitetyn taulukon mukaan U_3O_8:n keskihinta paunalta on vaihdellut

vuosina 1990—1993 pitkän aikavälin monivuotisten hankintasopimusten osalta 29,39 ja 21,17 USD:n välillä ja satunnaisten erien markkinoiden hankintasopimusten osalta 9,68 ja 9,05 USD:n välillä. Kantajan mukaan sopimuksessa määrätty U_3O_8:n todellinen hinta oli 8,02 USD paunalta, kun taas vastaajan mukaan se oli vain 6,93 USD paunalta. Kun otetaan huomioon, että kantaja ei ole ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjalliseen kysymykseen antamansa vastauksensa mukaan pyrkinyt kattamaan kyseisellä hankintasopimuksella satunnaisia tarpeitaan vaan perustarpeensa 15 kuukauden aikana, ja koska tämä sopimus on tehty jopa satunnaisten erien markkinoilla sovellettuja keskihintoja alhaisempaan hintaan, sopimus ei ollut yhteensopiva sen säännön kanssa, jonka mukaan hankintojen on tapahduttava markkinahintaan sidottuihin hintoihin.

101 Edellä esitetyn perusteella on katsottava, että toisen perustamissopimuksen 61 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetun oikeudellisen esteen olemassaolo on näytetty toteen.

102 Sopimuksen hyväksymistä koskevasta kolmannesta esteestä, joka koskee velvollisuutta varmistaa yhtäläinen hankintalähteille pääsy ja välttää etuoikeutetun aseman myöntämistä yhdelle käyttäjälle tämän kilpailijoihin verrattuna, on todettava, että jos maahantuontia on rajoitettava, on perusteltua soveltaa sallitun riippuvuuden rajaa, joka vahvistetaan markkinoilla vallitsevan tilanteen mukaan tietyksi enimmäisprosenttiosuudeksi yksittäisten käyttäjien kulutuksesta, jotta taattaisiin perustamissopimuksen 52 artiklan 1 kohdan mukaisesti yhtäläinen hankintalähteille pääsy.

103 Hankintakeskus vahvisti laajan harkintavaltansa rajoissa sallitun riippuvuuden asteeksi enintään 25 prosenttia, ottaen huomioon erityisesti IVY:n olemassa olevan pitkän aikavälin tuotantokapasiteetin samoin kuin sen seikan, että IVY:n osuus maailmanlaajuisesta tuotannosta on noin 25 prosenttia.

104 Esillä olevassa asiassa on kiistatonta, että kantaja oli jo ostanut IVY:stä peräisin olevaa uraania, jonka määrä ylitti tämän rajan.

105 Komissio on siis todennut perustellusti, että oli olemassa perustamissopimuksen 61 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettu oikeudellinen este.

106 On lisättävä, että toisin kuin kantaja on väittänyt, perustamissopimuksen hintoja koskevia erityismääräyksiä eli 67—69 artiklaa ei voida tulkita siten, että ne estäisivät perustamissopimuksen 61 artiklan ensimmäisen kohdan soveltamisen sillä perusteella, että hankintakeskus tai komissio voi puuttua neuvoteltuihin hintoihin yksinkertaistetussa menettelyssä vain 68 tai 69 artiklassa määrätyin edellytyksin. Perustamissopimuksen 61 artiklan tavoitteena on nimenomaan mahdollistaa, että tapauksessa, jossa tilauksen toteuttamiselle on olemassa mikä tahansa oikeudellinen tai asiallinen este, hankintakeskus voi hylätä tämän tilauksen ja poiketa näin kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen periaatteesta, jota sovelletaan erityisesti hintoihin 67 artiklan nojalla. Toisin kuin kantaja väittää, hankintakeskus ei ole myöskään määrännyt hintaa, kun se on lisännyt sopimukseen toimitettavien raaka-aineiden alkuperää koskevan ehdon.

107 Kaikkien edellä esitettyjen syiden vuoksi hankintakeskus ei ole tehnyt oikeudellista virhettä eikä ilmeistä arviointivirhettä, kun se on päättänyt olla hyväksymättä varauksitta kyseistä hankintasopimusta ja kun se on lisännyt tähän sopimukseen edellytyksen, ettei uraani saa olla peräisin IVY:stä.

108 Tästä syystä myöskään komission päätöstä, jolla se vahvisti hankintakeskuksen päätöksen, ei voida pitää virheellisenä.

109 Ensimmäisen perusteen ensimmäinen ja toinen osa ovat siis perusteettomia ja ne on hylättävä.

Ensimmäisen perusteen kolmas osa, joka koskee perustamissopimuksen 1 artiklan tavoitteiden rikkomista

Tiivistelmä asianosaisten väitteistä ja niiden perusteluista

110 Kantaja väittää, että päätös 94/285/Euratom on ristiriidassa yhteisön päämäärän kanssa; perustamissopimuksen 1 artiklan toisen kohdan mukaan yhteisön päämääränä on "toteuttamalla ydinteollisuuden nopeaa rakentamista ja kasvua varten tarvittavat edellytykset myötävaikuttaa elintason nousuun jäsenvaltioissa ja yhteyksien kehittämiseen muiden maiden kanssa". Kantaja väittää, että komissio ja hankintakeskus ovat ottaneet huomioon ainoastaan tuottajien edut, eivätkä ne tosiasiassa ole huomioineet käyttäjien etuja. Lisäksi kantaja väittää, että hankintakeskuksen toimenpiteillä ei suojata kuin vähäisesti yhteisössä toimivia tuottajia, jotka kattavat vain 20 prosenttia yhteisön uraanin tarpeesta, ja suositaan tiettyjen kolmansien maiden tuottajia.

111 Vastaaja toteaa, että jos kaikki luonnonuraanin käyttäjät hankkisivat raaka-aineet pääosin tai kokonaan IVY:stä, luonnonuraanin tuotanto yhteisössä romahtaisi riittämättömän kysynnän vuoksi muutamassa vuodessa, mikä olisi yhteisön edun vastaista. Lisäksi muihin kuin markkinahintaan sidottuihin hintoihin tapahtuva maahantuonti vahingoittaisi sekä yhteisössä toimivia uraaniheksafluoridia tuottavia teollisuusyrityksiä että kaikkia niitä yrityksiä, jotka toimivat uraaniheksafluoridin valmistusta edeltävissä vaiheissa.

112 Vastaajan mukaan yhteisö ei myöskään voi sallia lyhyellä aikavälillä tietyille kolmansille mailleetuoikeutettua pääsyä yhteisön markkinoille kaikkien muiden kustannuksella, jolloin nämä kolmannet maat saisivat määräävän markkina-aseman ja voisivat syrjäyttää markkinoilta pitkäaikaisiin sopimuksiin sitoutuneita kumppaneita, myös kehitysmaita. Samoin yhteisön on pyrittävä taistelemaan niitä vaaroja vastaan, jotka rakenteellisesti aiheutuvat siitä, että kysyntä ylittää selvästi tuotantokapasiteetin.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

113 Hankintakeskus pyrkii takaamaan hankintojen varmuuden ja varmistamaan jatkuvat toimitukset yhteisön käyttäjille. On erityisesti yhteisön ydinteollisuuden etujen mukaista, ettei yhdestä hankintalähteestä tule liian tärkeää verrattuna vaihtoehtoisiin hankintalähteisiin. On myös koko yhteisön etujen ja muiden maiden kanssa käytävän kaupan kehittämistavoitteiden mukaista, että maahantuonti tapahtuu markkinahintaan sidottuihin hintoihin, kuten on todettu kaupallisia suhteita koskevan sopimuksen 14 artiklassa. Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jo todennut edellä, päätös 94/285/Euratom on hankintapolitiikan vaatimusten mukainen. Se ei siis ole ristiriidassa yhteisön päämäärän kanssa.

114 Tämän vuoksi ensimmäisen perusteen kolmas osa ei ole perusteltu ja se on hylättävä.

Ensimmäisen perusteen neljäs osa, joka koskee luonnonuraanin yhteismarkkinoiden toimintaa koskevien sääntöjen, erityisesti perustamissopimuksen 2 artiklan g kohdan sekä 92 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen rikkomista

Tiivistelmä asianosaisten väitteistä ja niiden perusteluista

115 Kantaja väittää, että taloudellisille toimijoille on taattava niin pitkälti kuin mahdollista ja perustamissopimuksen hankintaa koskevan luvun määräyksiin vaikuttaneen markkinatalouskäsityksen mukaisesti vapaus hankkia raaka-aineita vapaasti valitsemaltaan, toisessa jäsenvaltiossa toimivalta tavarantoimittajalta. Tämä vapaus on kantajan mukaan taattu perustamissopimuksen 2 artiklan g kohdassa sekä 92 artiklassa ja sitä seuraavissa artikloissa. Koska kyseinen hankintasopimus oli luonteeltaan puhtaasti yhteisön sisäinen, esillä olevassa asiassa on loukattu tätä vapautta.

116 Vastaaja katsoo, että kantajan väitteet ovat perusteettomia myös tältä osin.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

117 Yrityksen vapautta hankkia raaka-aineita valitsemaltaan tavarantoimittajalta on käytettävä perustamissopimuksessa määrätyissä rajoissa, jotka on esitetty edellä, erityisesti siten, ettei hankintojen varmuutta vaaranneta. Esillä olevassa asiassa kantajan sopimuksen hyväksymisellä oli tiettyjä oikeudellisia esteitä, jotka perustamissopimuksen 61 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan rajoittavat tätä vapautta. Vaikka kantajan valitsema tavarantoimittaja oli yhteisössä toimiva yhtiö, se toimi vain välittäjänä, ja toimitettavat raaka-aineet olivat peräisin IVY:stä.

118 Edellä esitetyn perusteella myös ensimmäisen perusteen neljäs osa on hylättävä.

2. Toinen peruste, joka koskee oikeusvarmuuden periaatteen samoin kuin yhdenvertaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden loukkaamista

Tiivistelmä asianosaisten väitteistä ja niiden perusteluista

119 Kantaja väittää aluksi, että oikeusvarmuuden periaatetta on loukattu. Hankintakeskus ei ole noudattanut toiminnassaan avoimuutta, koska se on paljastanut arviointiperusteensa vasta tämän oikeudenkäynnin kuluessa. Hankintakeskus ei ole toiminut laillisesti, koska se ei ole noudattanut selkeitä ja julkaistuja sääntöjä ja arviointiperusteita.

120 Kantaja väittää sitten hankintakeskuksen ja komission arviointiperusteista, että yhdenvertaisuusperiaatetta on rikottu. Kantaja korostaa, että hankintojen varmuutta oń arvioitava kustakin energialähteestä saatavan energian lopullisen käyttäjän aseman perusteella. Sähkön lopullinen käyttäjä ei ole riippuvainen kantajasta. Saksan sähköntuotanto nimittäin on vain vähäisessä määrin riippuvaista ydinenergiasta. Luonnonuraanin hankintojen varmuudella on vähemmän merkitystä kantajan asiakkaille kuin sellaisen yrityksen asiakkaille, joka takaa pääosan jonkin maan sähkötoimituksista ydinenergialla.

121 Kantaja väittää lopuksi, että suhteellisuusperiaatetta on rikottu. Sen mukaan hajauttamista koskeva tavoite voitaisiin saavuttaa myös perustamissopimuksen 65 artiklan toisen kohdan avulla siten, että kilpailu säilyy yhteisön markkinoilla. Lisäksi perustamissopimuksen 70 ja 72 artikla sisältävät toimivaltuuksia, joilla ei vaikuteta yhteisön käyttäjien oikeuksiin ja joiden avulla komissio tai neuvosto voi ajaa oikeina pitämiään hankintakeskuksen päämääriä.

122 Vastaaja kiistää avoimuuden puuttumista koskevan väitteen. Kantajan täytyi väistämättä olla tietoinen kaikista hankinnan hajauttamispolitiikkaan liittyvistä keskeisistä edellytyksistä.

123 Vastaajan mukaan kantajan yhdenvertaisuusperiaatteen loukkaamista koskeva toinen väite ei ole perusteltu. Lisäksi, riippumatta siitä, mikä on ydinenergialla tuotetun sähkön osuus kansallisista energiantoimituksista, kantaja on toiminut esillä olevassa asiassa tavalla, joka — jos se sallittaisiin yleisesti — uhkaisi yhteisössä toimivia luonnonuraanin tuottajia ja vaarantaisi keskipitkän tai pitkän aikavälin hankintojen varmuuden koko yhteisössä ydinenergian alalla, koska näin lisättäisiin kestämättömällä tavalla riippuvuutta hankinnoissa IVY:n valtioista.

124 Vastaaja väittää vielä, ettei se ole rikkonut suhteellisuusperiaatetta. Terveen kilpailun kehittyminen yhteisön tavoitteiden mukaan edellyttää, että hinnat, jotka eivät ole markkinahintaan sidottuja, hylätään.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

125 Oikeusvarmuuden periaatetta koskevasta väitteestä on todettava, että hankintakeskuksen toiminnan perusteet eli neuvoston päätöslauselma, jonka 5 kohdan a alakohdan toisessa luetelmakohdassa ilmaistaan yhteisön ulkopuolisten hankintalähteiden maantieteellistä hajauttamista koskeva päämäärä samoin kuin kaupallisia suhteita koskeva sopimus, jonka 14 artiklassa määrätään, että hintojen on oltava markkinahintaan sidottuja, on molemmat julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*. Yhtäläisen hankintalähteille pääsyn periaate on puolestaan ilmaistu jo perustamissopimuksen 52 artiklan 1 kohdassa.

126 Lisäksi hankintakeskuksen vuoden 1992 vuosikertomuksessa (ks. yleiskatsaus hankintatilanteesta yhteisössä) on todettu, että IVY:stä peräisin olevan luonnonuraanin maahantuonti vastasi noin 25 prosenttia yhteisön nettotarpeista ja että sopimuksia oli jo tehty huomattavista määristä tästä hankintalähteestä peräisin olevista tulevista toimituksista. Hankintakeskus ja komissio arvioivat IVY:stä peräisin olevien hankintojen tason kriittiseksi, koska jos vuodesta 1990 lähtien havaittu kehitys jatkuisi, hankintojen varmuus tulevaisuudessa voisi vaarantua. Kertomuksessa todettiin, että neuvoa-antavan komitean yhteydessä perustettu asiantuntijatyöryhmä oli havainnut, että IVY:stä peräisin olevia raaka-aineita ja palveluja tarjottiin yhteisön markkinoilla hintaan, joka ei vastannut länsimaissa todettuja tuotantokustannuksia. Kertomuksessa todetaan myös, että komissio ja hankintakeskus katsoivat, että oli syytä ryhtyä tilanteen korjaamiseksi toimenpiteisiin sopimusten tekemistä koskevan yksinoikeuden perusteella. Kertomuksessa todettiin vielä, että hankintakeskuksen toimenpiteisiin oli yleisesti ottaen suhtauduttu myönteisesti.

127 Koska on ollut helposti saatavilla tietolähteitä, jotka tällä erityisellä ja selkeästi yksilöidyllä alalla toimivan kohtuullisen huolellisen taloudellisen toimijan on täytynyt tuntea, ei voida katsoa, että asiassa olisi toimittu avoimuusperiaatteen vastaisesti.

128 Tämän vuoksi oikeusvarmuuden periaatteen loukkaamista koskeva väite on hylättävä.

129 On korostettava, että hankintakeskus on itse vahvistanut itselleen "sallittua riippuvuusastetta" koskevat sisäiset numeromääräiset suuntaviivat, joiden mukaan kunkin yhteisössä toimivan taloudellisen toimijan sallitaan kattavan enintään noin 25 prosenttia tarpeistaan IVY:stä peräisin olevilla raaka-aineilla.

130 Vaikka tätä sallitun riippuvuusasteen enimmäismäärää ei ole julkaistu sellaisenaan, tämä seikka ei tee päätöksestä 94/285/Euratom lainvastaista. Kyseinen raja oli pelkkä sisäinen arviointiperuste, jonka hankintakeskus otti huomioon taatakseen yhteisössä toimiville käyttäjille yhtäläisen hankintalähteille pääsyn. Se ei ollut ehdoton sääntö, sillä markkinatilanteen kehitys vaati tilanteeseen mukautettua toimintaa. Kantaja olisi esillä olevan asian olosuhteissa voinut ymmärtää, että koska se oli jo ostanut suuria määriä IVY:stä peräisin olevia raaka-aineita, kantajan lukuun tapahtuvan uuden maahantuonnin voitiin katsoa olevan yhteisön etujen vastaista.

131 Kantaja näyttää kirjelmiensä perusteella katsovan, että yhdenvertaisen kohtelun periaatetta loukataan, jos tilannetta arvioitaessa ei oteta huomioon sitä, että eri jäsenvaltioissa toimivien yritysten riippuvuusaste IVY:stä peräisin olevista ydinaineista vaihtelee. Asian suullisessa käsittelyssä kantaja on kuitenkin väittänyt, että yhteisön oikeuden vastainen erilainen kohtelu johtuu siitä, että komissio on laiminlyönyt velvollisuutensa valvoa, että kaikki taloudelliset toimijat esittävät

ydinaineiden hankintasopimukset hankintakeskukselle niiden hyväksymistä varten. Komissio on vastannut tähän suullisessa käsittelyssä, ettei sen tiedossa ole yhtään tapausta, jossa sopimusta ei olisi esitetty hankintakeskukselle.

132 On todettava vielä, että hankintakeskus soveltaa sallitun riippuvuuden enimmäisrajaa taatakseen yhteisössä toimiville yrityksille yhtäläisen hankintalähteille pääsyn. Tämä on perusteltua perustamissopimuksen 52 artiklan 1 kohdan perusteella. Ei voida edellyttää, että hankintakeskus ja komissio ottaisivat huomioon kunkin jäsenvaltion erityistilanteen. Kantaja ei myöskään ole näyttänyt toteen tapauksia, joissa hankintakeskus ja komissio eivät olisi kieltäneet sääntöjen 5 a artiklan rikkomista.

133 Edellä esitetyn perusteella yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista koskeva väite on hylättävä.

134 Kantaja toteaa suhteellisuusperiaatteesta, että tavoiteltu tulos olisi voitu saavuttaa joko perustamissopimuksen 65 artiklan toisen kohdan nojalla, jossa määrätään, että hankintakeskus voi päättää hankintojen maantieteellisestä alkuperästä, edellyttäen, että se varmistaa käyttäjälle vähintään yhtä edulliset ehdot kuin tilauksessa mainitut, tai 70 ja 72 artiklan nojalla, jotka koskevat malminetsinnän kehittämistä ja kaupallisten ja varmuusvarastojen kokoamista.

135 On kuitenkin todettava, ettei ongelmaa olisi voitu ratkaista näitä artikloja soveltamalla, koska hankintakeskuksen on hankintapoliittisten tavoitteidensa mukaisesti estettävä IVY:stä peräisin oleva muilla kuin markkinahintaan sidotuilla hinnoilla tapahtuva tuonti. Lisäksi sopimus hyväksyttiin sillä ehdolla, että raaka-aineet eivät ole peräisin IVY:stä. Tällaista ehtoa ei voida pitää kohtuuttomana edellä erityisesti 92—94 kohdassa esitettyjen perustelujen vuoksi.

136 Edellä esitetyn perusteella myös suhteellisuusperiaatteen loukkaamista koskeva väite on hylättävä.

3. *Kolmas peruste, joka koskee toimivallan jakoa koskevien sääntöjen rikkomista*

Tiivistelmä asianosaisten väitteistä ja niiden perusteluista

137 Kantaja väittää, etteivät hankintakeskus tai neuvoa-antava komitea ole perustamissopimuksen 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja toimielimiä. Yhteisen hankintapolitiikan kehittäminen on varattu yhteisön poliittisille toimielimille eli komissiolle ja neuvostolle. Hankintakeskuksen tehtäviin kuuluu ainoastaan hankinnan kaupallinen puoli. Hankintakeskuksella ei varsinkaan ole toimivaltaa vahvistaa tuontikiintiöitä. Koska kaupallisia suhteita koskeva sopimus on alisteinen yhteisön primäärioikeudelle, kaupallisia suhteita koskevalla sopimuksella ei myöskään voida luovuttaa hankintakeskukselle toimivaltaa kehittää hankintapolitiikkaa.

138 Vastaaja toteaa, että koska hankintakeskus on perustamissopimuksessa määrätty elin, sen tehtävänä on yhteisön oikeusjärjestyksessä toteuttaa perustamissopimukseen perustuvat tarvittavat toimet. Hankintakeskuksen tehtävä ei rajoitu vain "kaupallisiin" kysymyksiin, vaan sillä on myös toimivalta tehdä tiettyjä päätöksiä, joita kantaja on kutsunut "poliittisiksi". Komissio ja neuvosto tukevat hankintakeskuksen täytäntöönpanotoimia ja sen oikeutta tehdä sopimuksia, eivätkä ne ole käyttäneet esillä olevassa asiassa niille kuuluvaa mahdollisuutta esittää vastalauseita. Vastaajan mukaan hankintakeskus ei myöskään tavoittele "kauppapoliittisia" päämääriä, vaan hankintapoliittisia päämääriä ydinalalla, jolla yhteisöllä on

yksinomainen toimivalta sekä yhteisön sisällä että yhteisön ulkosuhteissa, kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitussa asiassa 1/78 annetussa ratkaisussa (14 kohta).

139 Vastaaja toteaa vielä, että neuvosto on perustanut neuvoa-antavan komitean antaessaan perustamissopimuksen 54 artiklan toisen kohdan nojalla hankintakeskuksen perussäännön. Neuvoa-antavan komitean tehtävänä on hankintakeskuksen avustaminen ja neuvominen. Se toimii yhdyselimenä yhtäältä hankintakeskuksen ja toisaalta käyttäjien ja niiden muiden tahojen välillä, joita asia koskee. Vastaaja katsoo, että kantajan neuvoa-antavaa komiteaa vastaan esittämät väitteet on osoitettava neuvostolle eikä hankintakeskukselle tai komissiolle.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

140 Edellä esitettyjen seikkojen perusteella (ks. erityisesti 85—109 kohta) hankintakeskus on noudattanut esillä olevassa asiassa neuvoston ja komission antamia suuntaviivoja ja se on toiminut sille kuuluvan, talous-, kauppa- ja ydinpolitiikkaa koskevien päätösten tekemistä koskevan laajan harkintavallan rajoissa (em. asia ENU v. komissio, tuomion 67 kohta). Joka tapauksessa on huomattava, siltä osin kuin kantaja väittää, ettei hankintakeskuksella ole ollut asiassa toimivaltaa, että päätöksen 94/285/Euratom on tehnyt komissio. Komissio on vahvistanut hankintakeskuksen kannan valvoessaan hankintakeskuksen sen toimen lainmukaisuutta, jonka kantaja on perustamissopimuksen 53 artiklan toisen kohdan nojalla saattanut sen käsiteltäväksi. Komissio on siis hyväksynyt hankintakeskuksen hankintapolitiikan ja sen toteuttamisen perustamissopimuksessa määrätyn menettelyn mukaisesti.

141 Kolmas peruste on siis täysin perusteeton ja myös se on hylättävä.

4. *Neljäs peruste, joka koskee perusteluvelvollisuuden rikkomista*

Tiivistelmä asianosaisten väitteistä ja niiden perusteluista

142 Kantaja katsoo, ettei päätöksen 94/285/Euratom perusteluista käy ilmi hankintakeskuksen toimivallan suhde perustamissopimukseen, eikä mistään voida päätellä, että komissio olisi ottanut huomioon kantajan oikeudelliset väitteet. Eritoten komissio ei ole esittänyt, miksi kantaja tulisi riippuvaiseksi IVY:stä peräisin olevasta uraanista ja miksi hankintasopimuksessa sovittu hinta ei sen mukaan vastaa markkinatalouden ehtoja tai ole markkinahintaan sidottu.

143 Vastaaja toteaa tältä osin, että kantaja ymmärtää väärin sen menettelyn tarkoituksen ja tavoitteen, jossa toimi saatetaan komission käsiteltäväksi. Koska määräajat, jonka kuluessa ne, joita asia koskee, voivat saattaa hankintakeskuksen toimen komission käsiteltäväksi ja jonka kuluessa komission on ratkaistava asia, ovat hyvin lyhyet, ei pyynnölle asian käsittelystä eikä komission päätökselle voida perustelujen osalta asettaa liian tiukkoja edellytyksiä. Komissio väittää, että sen perustelut ovat olleet riittävät esillä olevassa asiassa. Sitä paitsi kaikki kantajan esittämät, asiaan liittyvät oikeudelliset väitteet on otettu huomioon päätöstä tehtäessä.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

144 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jo muistuttanut (ks. edellä 46 kohta), että päätöksen perusteluissa on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmaistava yhteisön toimielimen tekemän riidanalaisen toimenpiteen perustelut siten, että henkilöille, joita toimenpide koskee, selviää sen syyt, jotta he voivat puolustaa oikeuksiansa, ja että yhteisöjen tuomioistuimet voivat valvoa toimenpiteen laillisuutta ja että perusteluvelvollisuutta tutkittaessa on otettava huomioon päätöksen asiayhteys.

145 Komissio on todennut päätöksessään, ettei hankintakeskuksella ole velvollisuutta täyttää tilauksia, jos niiden toteuttamiselle on oikeudellisia tai asiallisia esteitä (päätöksen 94/285/Euratom 14. perustelukappale). Se on tämän jälkeen viitannut hankintapolitiikkaan samoin kuin hankintalähteiden hajauttamisen yleiseen tavoitteeseen ja perusteisiin, jollainen on neuvoston päätöslauselma (15. ja 16. perustelukappale). Se on viitannut sitten perustamissopimuksen 64 artiklaan, jonka mukaan hankintakeskus toimii yhteisön ja kolmannen maan välillä tehdyn sopimuksen rajoissa, sekä kaupallisia suhteita koskevaan sopimukseen ja erityisesti sen 14 artiklaan (21. perustelukappale). Sitten komissio on todennut, ettei IVY:stä peräisin olevien hankintojen kokonaismäärän, joka on nykyään vahvistettu 20—25 prosentiksi, kasvu ole yhteensopivaa hankintapolitiikkaan liittyvien yhteisön pitkän aikavälin etujen kanssa (33. perustelukappale).

146 On todettava, että päätöksen 94/285/Euratom perusteluissa on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmaistu pääasialliset perustelut sille, ettei kantajan esittämää sopimusta ole hyväksytty, kun otetaan huomioon asiayhteys ja se, että päätöstä edelsivät 6 kohdassa mainittu 20.12.1993 päivätty kirje ja ensimmäisen kanteen kohteena oleva päätös.

147 Edellä esitetyn perusteella myöskään neljättä perustetta ei voida hyväksyä.

5. *Viides peruste, joka koskee harkintavallan väärinkäyttöä*

Tiivistelmä asianosaisten väitteistä ja niiden perusteluista

148 Kantaja väittää harkintavallan väärinkäyttöä koskevan perusteensa tueksi myös toisessa kanteessaan, ettei hankintakeskuksella tai komissiolla ollut asiassa mitään harkintavaltaa, vaan niillä oli velvollisuus tehdä kantajan esittämä sopimus.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

149 Kuten on jo todettu edellä (53 kohta), harkintavallan väärinkäyttöä koskevalla käsitteellä on yhteisön oikeudessa täsmällinen merkitys, ja sillä tarkoitetaan tilannetta, jossa hallintoviranomainen käyttää toimivaltaansa muuhun tarkoitukseen kuin siihen, jota varten tämä toimivalta on sille annettu. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan päätöstä tehtäessä harkintavaltaa on käytetty väärin vain, jos objektiivisten, asiaankuuluvien ja yhtäpitävien seikkojen perusteella on selvää, että päätös on tehty muiden kuin esitettyjen päämäärien saavuttamiseksi.

150 Kantaja ei ole näyttänyt, että hankintakeskus tai komissio olisivat toimineet muiden päämäärien saavuttamiseksi kuin Euratomin hankintapolitiikan toteuttamiseksi.

151 Tästä syystä myös viides peruste on hylättävä.

152 Edellä esitetyn perusteella esillä oleva kumoamiskanne on kokonaisuudessaan hylättävä perusteettomana.

Vahingonkorvausvaatimus

153 Kantaja vaatii, että yhteisö velvoitetaan perustamissopimuksen 188 artiklan toisen kohdan perusteella korvaamaan kantajan kärsimä vahinko, jota on aiheutunut siitä, että hankintakeskus ei tehnyt hankintasopimusta sellaisena kuin se esitettiin sille,

vaan lisäsi siihen ylimääräisen ehdon, ja toisaalta siitä, ettei komissio ole noudattanut sille perustamissopimuksen mukaan kuuluvia velvoitteita.

154 Komissio väittää pääasiaa koskevien huomautustensa yhteydessä, ettei vahingonkorvauskannetta voida tutkia, koska se olisi pitänyt nostaa hankintakeskusta eikä komissiota vastaan. Vastaaja väittää, ettei hankintakeskusta ole vapautettu toimiaan koskevasta vastuusta pelkästään sillä perusteella, että toimet voidaan saattaa komission käsiteltäviksi laillisuusvalvontaa varten.

155 On muistutettava, että Euratomin perustamissopimuksen 188 artiklan toisen kohdan mukaan, jotta yhteisö olisi sopimussuhteen ulkopuolisessa vastuussa, seuraavien edellytysten on täytyttävä: toimielinten moitittu toiminta on yhteisön oikeuden vastaista, vahinko on todella syntynyt ja toiminnan ja väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys (em. asia ENU v. komissio, tuomion 90 kohta ja asia C-308/87, Grifoni v. komissio, tuomio 27.3.1990, Kok. 1990, s. I-1203, 6 kohta).

156 Esillä olevassa asiassa toimintaan, josta hankintakeskusta moititaan ja siihen, ettei komissio ole hyväksynyt kantajan sen käsiteltäväksi saattamia vaatimuksia, ei liity mitään virheellisyyksiä, kuten edellä on todettu. Tämän vuoksi vahingonkorvausvaatimus on hylättävä perusteettomana ilman, että on tarpeen tutkia erikseen sen osalta tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä.

Oikeudenkäyntikulut

157 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaisesti asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian ja komissio on vaatinut kantajan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut, kantaja on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIN (laajennettu ensimmäinen jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Kanteet hylätään.

2) Kantaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Saggio Bellamy Kalogeropoulos

Tiili Moura Ramos

Julistettiin Luxemburgissa 25 päivänä helmikuuta 1997.

H. Jung A. Saggio

kirjaaja presidentti